

nr. 78 voorjaar 2025

Jezuziëten

IN DIT NUMMER, ONDER ANDERE:

ACHTER DE SCHERMEN
met Renate Cauwels &
Pieter Malengier

BERICHT UIT BOSTON
Jos Moons s.j.

COLOFON

Jezuieten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus. Het verschijnt driemaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden.

Giften:

Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom. Vermeld a.u.b. uw postadres.

Voor Nederland:

Stichting St. Claverbond
Heyendaalseweg 290
6525 SM Nijmegen
IBAN: NL85INGB 0000 828 228
BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen

vzw Sint-Jan Berchmansseminarie
Koninginnelaan 141
1030 BRUSSEL
IBAN: BE02 4352 0547 1140
BIC: KREDBEBB
Mededeling: tijdschrift *Jezuieten*

Redactie:

Karin Benoist, Guido Dierickx s.j.,
Eduard Kimman s.j., Roland Meeuwssen,
Jan Stuyt s.j. en Toon Suffys s.j.

Adres voor Nederland:

Karin Benoist
Beulingstraat 11
1017 BA Amsterdam
platform.ignatiaanspiritualiteit@jesuits.net
tel. 020-679 82 07

Adres voor Vlaanderen:

Toon Suffys s.j.
Drongenplein 26A
9031 Drongen-Gent
tnsuffys@gmail.com
mobiel +32 476 33 25 77

Abonnementenadministratie:

Voor Nederland:
platform.ignatiaanspiritualiteit@jesuits.net
Voor Vlaanderen:
frans.mistiaen@jesuits.net

ISSN 0167-2967

Verantwoordelijk uitgever:

Bart van Emmerik s.j.
Prinsstraat 17
2000 Antwerpen
België

Vormgeving: Gerwin Roffel
Drukkerwerk: GLD Print & Media

► OP DE VOORPAGINA:

Van links naar rechts
Pieter Malengier, Kaat De Smet
en Renate Cauwels van de
Oude Abdij in Drongen

VOORWOORD In dit nummer twee boekaankondigingen: 'Pelgrims van hoop', een boek om het 'jaar van hoop' persoonlijker te maken en een boek over Nicolaas Kluiters, een Nederlandse jezuïet die in Libanon werkte aan verbondenheid tussen de verschillende religies en toch vermoord werd. Renate Cauwels en Pieter Malengier vertellen in 'Achter de schermen' over hun werk en verantwoordelijkheden in de Oude Abdij, het bezinningscentrum van de jezuïeten in de Lage Landen. Anne-Sophie De Decker is lid van de ECO-kern, een groep die inzet op ecologisch bewustzijn en initiatieven rondom duurzaamheid. De Egied Van Broeckhovenschool is een nieuwe ignatiaanse school in het hart van Brussel. De school wil een ontmoetingsplek zijn niet alleen voor leerlingen maar ook voor de buurt. Van Brussel naar Libanon, een land in moeilijkheden, waar ook nog duizenden vluchtelingen toevlucht zoeken. De nieuwe uitgave van 'Op het kompas van de vreugde' nodigt uit tot verder kijken dan de vluchtige prikkels van media en marketing. De 'contemplatieve oefeningen' van Franz Jalics bieden een andere vorm van gebed en meditatie. Jos Moons en Wouter Blesgraaf laten iets van zich horen vanuit het buitenland. Net als Michel Istas die bericht uit Ivoorkust waar een eigen theologisch geluid klinkt. Dankbaar staan we stil bij het overlijden van een medebroeder en in de 'Korte berichten' vindt u het laatste nieuws uit de huizen en het noviciaat.

INHOUDSOPGAVE

ACTUALITEITEN	
Pelgrims van Hoop	3
MENSEN ACHTER DE SCHERMEN	
Renate Cauwels en Pieter Malengier - <i>Toon Suffys s.j.</i> ...	4
ACTUALITEITEN	
Nicolaas Kluiters - 40 jaar later	7
De ECO-kern - <i>Anne-Sophie De Decker</i>	8
WERELDWIJD	
Opnieuw oorlog in Libanon - <i>Michael Petro s.j.</i>	10
KORTE BERICHTEN	12
BOEKBESPREKING	
Op het kompas van de vreugde - <i>Roland Meeuwssen</i>	17
IN DE KIJKER	
Contemplatieve oefeningen van Franz Jalics - <i>Pieter-Paul Lembrechts s.j.</i>	18
ACTUALITEITEN	
Egied Van Broeckhovenschool in Brussel	20
Bericht uit Boston - <i>Jos Moons s.j.</i>	21
WERELDWIJD	
Theologie in Afrika - <i>Michel Istas s.j.</i>	22
IN MEMORIAM	
Pater Luk Arts	24
JEZUÏET IN OPLEIDING	
Wouter Blesgraaf s.j.	25
ACTIVITEITEN	26

Van links naar rechts:
Leo Fijen,
bisschop Van den Hende
en Jan Stuyt s.j.
© Foto: rkkerk.nl

Boek 'PELGRIMS VAN HOOP' in de Nederlandse bisschoppen- conferentie

Het boek '*Pelgrims van hoop*', *Bidden in het Heilig Jaar 2025* is dinsdag 14 januari gepresenteerd in de Nederlandse Bisschoppenconferentie.

Het boek komt uit ter gelegenheid van het Jubeljaar 2025 en vanuit alle bisdommen werden bijdragen geleverd, vooral door de bisschoppen zelf. Samensteller Leo Fijen presenteerde het boek samen met pater Jan Stuyt s.j., die er was namens de zes Amsterdamse jezuïeten. Zij leverden voor het boek achttien portretten van heiligen.

Naast de meditatie van de bisschoppen en de verhalen over de heiligen, zijn opgenomen de bul van de paus voor het Jubeljaar, en diverse gebeden van ondermeer de Vlaamse jezuïet Frans Cromphout.

Mgr. J. van den Hende, de voorzitter van de bisschoppenconferentie en bisschop van Rotterdam, nam het eerste exemplaar in ontvangst. De bisschoppen zijn dankbaar dat de Hoop veel aan bod komt het in deze uitgave - Hoop is het centrale thema van het Jubeljaar 2025.

Het boekje telt tweehonderd bladzijden en is te bestellen op de website van Adveniat/Jongbloed voor € 11,99.

Voor grotere hoeveelheden (50 of 100 stuks tegelijk) is er een flinke korting.

RENATE CAUWELS & PIETER MALENGIER

Het is een zonnige, koude dag wanneer Renate Cauwels en Pieter Malengier vertellen over hun leven en werk.

RENATE Ik was eerder actief in het onderwijs, in bezinningscentrum Godsheide in Hasselt en het jongerenpastoraal van het bisdom Gent. Ik leerde de jezuïeten en hun spiritualiteit als jongere kennen op de pelgrimstocht naar Loyola. Hier in Drongen werk ik als programmacoördinator. Ik draag wat meer de eindverantwoordelijkheid en focus me iets meer toe op de activiteiten rond de Geestelijke Oefeningen, waar we een persoonlijke intake voor doen.

PIETER Ik werkte voorheen in de cultuursector onder anderen in de bibliotheek en deed recent de Geestelijke Oefeningen. In de Oude Abdij behartig ik meer de administratie rond de andere activiteiten, alsook de communicatie via de website, persberichten en de sociale media. Maar evengoed ben ik betrokken bij het aanspreken van vrijwilligers en sprekers.

Maar we doen vooral veel samen. We kijken wat er nodig is en wie er tijd heeft om iets op te volgen. Bij dit 'samen' horen ook de vier jezuïeten die hier in de abdij wonen en die elk op hun manier zorgen voor begeleiding, gastvrijheid en administratieve en praktische ondersteuning van onze gasten. Ons takenpakket is heel gevarieerd. We verzinnen welke activiteiten we willen organiseren en dan bouwen we alles uit het niets op. Daarbij hoort het aanspreken van begeleiders en vrijwilligers; het opnemen van de activiteiten in de planning van de abdij; de bekendmaking via de website, in

de programmaboekjes en de nieuwsbrief; het onthalen van deelnemers en soms ook meedoen aan een activiteit; tot de controle van betalingen, de nazorg en het verwerking van de gegeven feedback. In een klein team als dat van de Oude Abdij, we werken in totaal met vijftien bezoldigde mensen inclusief tuin, poets en boekhouding, zijn we uiteraard ook betrokken op het geheel. We zijn de oren en ogen voor gasten die hier voor het conferentiecentrum komen, vaak met hun eigen programma.

Een uitdagende groei

Het samengaan van conferentie- en bezinningscentrum is een dagelijks uitdaging. Zaken als stilte, gebruik van gangen, kamers, (eet)zalen en kapellen vormen een complexe puzzel met een moeilijke, maar vaak ook boeiende interactie en interferentie.

Vorig schooljaar ontvingen we zeventienhonderd volwassenen en achthonderd kinderen voor een activiteit van het bezinningscentrum. Dit gaat om deelname aan activiteiten van een halve dag zoals elke eerste zondag van de maand 'Voedsel voor Onderweg' tot een meerdaags verblijf, al dan niet in stilte. Daarbovenop komen nog eens de stiltezoekers in ons gastenverblijf, een kleine driehonderd mensen per jaar, die zelf hun programma bepalen. En dan zijn er nog de mensen die aanwaaien voor geestelijke begeleiding of een wekelijkse eucharistieviering. Globaal is dit een stijging van zo'n vijftien procent ten opzichte van het vorig jaar. Wij voelen duidelijk dat mensen meer en meer de weg vinden naar

een plek van bezinning en rust. Zij lopen ergens tegenaan, of zoeken een plek om hun vragen en twijfels ruimte te geven. Toch geloven we dat we nog meer mensen zouden kunnen bereiken. Dat we nog te onbekend zijn en dat meer mensen deugd zouden hebben van een verblijf in de abdij.

Uniek project

Wij hopen dat de Oude Abdij een bezinnings- en conferentiecentrum met een ziel is. Een plek die gasten ont-zorgt terwijl zij hier bij ons zijn. Wij willen hen ruimte en tijd geven om te zijn (onze slogan). Wij zoeken met hen naar inspiratie om handvatten voor het leven te vinden.

Dat maakt dit project tot iets unieks in Vlaanderen en misschien zelfs wereldwijd. Toch blijft het financieel een moeilijk verhaal. Zonder steun van de jezuïeten reddend we het niet. We hebben het conferentiecentrum nodig om als bezinningscentrum financieel overeind te blijven. En dan nog... Eigenlijk zouden we onze prijzen maal twee moeten doen om uit de kosten te komen.

Gods woord werkt!

Ons werk is erg gevarieerd, dat voel je wel aan, wellicht. Geen enkele dag is hetzelfde. En we mogen samenwerken met mensen die gemotiveerd zijn om hier te werken. We voelen

dat wij bijdragen aan het mooie (soms ook moeilijke) dat mensen hier meemaken. "Wij zien wonderen gebeuren", zeg ik altijd. Er zijn er weinig, die in de kerk werken, die dat kunnen zeggen! Wij zien dat Gods woord werkt. Nog altijd. De Geest is niet uitgedoofd. Wij voelen er ons zelf ook erg door bemoedigd en gestuurd! Mensen komen hier, in de stilte, tot hun diepste kern. Wij zien dat God hen in die diepste kern aanspreekt als zij Hem (of Haar) ruimte geven waardoor ze zelf geheeld, gesterkt naar huis vertrekken. Het is een voorrecht om daarvan getuige te mogen zijn. Dat geeft ons het vertrouwen, samen met medewerkers, dat wij iets te bieden hebben voor deze maatschappij en voor de kerk in het bijzonder. We zijn ervan overtuigd dat deze plek een 'tegenbeweging' is tegen de tendensen van onze maatschappij. Hier mag het hart zich openen. Hier komen de luide stemmen van het kapitalisme (bijvoorbeeld kopen maakt gelukkig), de maatschappelijke normen waaraan we lijken te moeten voldoen, en de drukke beeldcultuur even tot rust. Toch voor wie dit zoekt en verlangt.

En, we zitten zelf nog barstensvol ideeën: zoals programma's opzetten voor mensen die kampen met burn-out, mensen die rouwen, die zoeken naar een degelijke ignatiaanse vorming en zij die hulp zoeken bij de vele keuzes in hun leven.

Pieter Malengier
Kaat De Smet
Renate Cauwels

Nicolaas Kluiters 40 jaar later

Op 14 maart is het veertig jaar geleden dat Nicolaas Kluiters, een Nederlandse jezuïet uit Delft, werd vermoord in Libanon. De herinnering aan Nicolaas wordt in de Bekaa-vlakte, waar hij pastoor was, onverminderd levend gehouden. In elk huis hangt zijn foto en zijn naam wordt veel genoemd.

De katholieke bisschoppen van Libanon zijn enkele jaren geleden een proces van zaligverklaring gestart. De eerste fase is afgerond - dat wil zeggen dat door een historische commissie al het speurwerk is verricht, en de fase van onderzoek in de archieven in Nederland en Libanon klaar is. Het relevante materiaal is verzameld en opgestuurd naar het *dicasterie* in Rome, dat gaat over heiligverklaringen en zaligverklaringen. Het zal nog wel enige jaren duren voordat we daar meer van horen.

Pater Frans Berkemeijer in Beiroet heeft als archivaris van de jezuïeten in het Midden Oosten al dat materiaal verzameld, geselecteerd en waar nodig vertaald. Hij vond daarbij zoveel mooie teksten dat hij een keuze uit de dagboekantekeningen en brieven van Nicolaas apart wil publiceren. Die bloemlezing in de Nederlandse taal komt deze maand uit bij uitgeverij Adveniat/Jongbloed. Pater Berkemeijer werkt nu aan een uitgave van dezelfde teksten in het Frans.

De presentatie van het boek is op donderdag 27 maart om 16.00 uur in De Krijtberg in Amsterdam. Er wordt dan ook een nieuw portret van Nicolaas gepresenteerd - dat naast de tekening van pater Frans van der Lugt komt te hangen.

Beide portretten zijn van André Bikker uit Doesburg. Regionaal overste van de jezuïeten Marc Desmet is dan net terug van een bezoek aan Libanon waar hij de herdenking op 14 maart bijwoonde in Barqa. Hij zal vertellen over zijn recente bezoek aan de plaatsen waar Nicolaas gewerkt heeft.

Als u wilt komen, graag even opgeven; mail naar: boek.kluiters@gmail.com

Het boek bestelt u eenvoudig online: gebruik de QR-code.

Of surf naar de website

www.jongbloedmedia.nl

De ECO-kern neemt voortouw in de ecologische transitie.

'Samenwerken met anderen in de zorg voor onze Schepping' is één van de vier apostolische speerpunten in het werk van de jezuïeten en hun medewerkers. Anne-Sophie De Decker is lid van de ECO-kern en vertelt hoe het Ignatiaans Apostolisch Netwerk (IgnAN) kan bijdragen aan initiatieven rondom duurzaamheid.

ECO-kern

In september 2023 werd op initiatief van regionaal overste Marc Desmet s.j. de ECO-kern opgericht. Een groep mensen uit het ignatiaans netwerk die zich verzameld hebben rond de gedelegeerde voor duurzaamheid, Jacques Haers s.j.. De intentie van deze ECO-kern is het stimuleren van kleine en grote, maar bovenal betekenisvolle stapjes in de ecologische transitie. Zowel op individueel als op collectief niveau. Bij scholen en leerlingen, bij studentenhuizen en studenten, bij spiritualiteitscentra en reitraitanten, bij mensen op de vlucht. De focus ligt daarbij op de organisaties uit het Ignatiaans Apostolisch Netwerk (IgnAN). Dit zijn organisaties die voortkomen uit of verbonden zijn met het werk van de jezuïeten in de Lage Landen. Maar de ambities reiken ook verder, tot buiten IgnAN.

De urgentie om ook collectief een antwoord te bieden weerspiegelt zich in de samenstelling van de ECO-kern. Elk van ons zet stapjes in de ecologische transitie, en door uitwisseling en discussie versterken we niet alleen onze ignatiaanse verbondenheid, maar groeien ook de ideeën om over te gaan tot daden.

Klimaatchallenge en IgnAN-kalender

Het afgelopen jaar werkte de ECO-kern rond twee projecten.

Onze aandacht ging als eerste uit naar de jongeren. Zo loopt er dit schooljaar op een aantal jezuïetenscholen in Vlaanderen de

Klimaatchallenge voor leerlingen van 16-19 jaar. We proberen hen uit te dagen om na te denken én in actie te komen rond een zelfgekozen thema. Van het ontwerpen van een windmolen en de evaluatie van een nieuwe manier om energie op te wekken, tot het uitdenken van een eerlijk handelssysteem. De waaier aan duurzame thema's is groot. Vanuit de ECO-kern bieden we deze jongeren en hun leerkrachten expertise aan en begeleiden we dit proces van denken en doen. Binnenkort stellen ze aan elkaar én aan ons hun projecten voor. We zijn erg benieuwd naar hun creativiteit!

Het tweede project was de IgnAN-kalender. Uit Bijbelse, ignatiaanse en andere bronnen selecteerden we twaalf maandteksten en voorzien van prachtige foto's vormen zij een inspirerende kalender voor 2025. Niet alleen voor ons netwerk, maar ook voor geïnteresseerden daarbuiten. Want ook dat kan onze kracht zijn: een mooi product afwerken dat lezers inspireert tot diepe verbondenheid met de natuur, en op die manier tot een stapje in hun eigen ecologische transitie.

Spiritualiteit als toegangspoort

Met beide projecten geven we uiting aan wat naar ons gevoel ontbreekt in het maatschappelijke duurzaamheidsdebat. Namelijk dat spiritualiteit een toegangspoort kan zijn om te komen tot een ecologisch bewustzijn. Door veel nationale en internationale instan-

De IgnAN-kalender is te koop via de website van het Platform: www.platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org

ties wordt dit nog onvoldoende serieus genomen. Met de ECO-kern willen we die poort openen, naast de andere toegangspoorten van wetenschap, kennis, verhalen, acties. Het diepe bewustzijn, ja, de ervaring, dat we samen deel uitmaken van hetzelfde geheel, kan ons allen ertoe overtuigen om een stapje te zetten in die ecologische transitie.

Een hoopvolle oproep

In het komende jaar willen we verder inzetten op het creëren van een netwerk in Nederland en Vlaanderen. We voelen ons daarbij gesterkt door het Europese ECO-netwerk. Want samen kunnen we onze boodschap meer kracht bijzetten. Vanuit de ECO-kern zal dat een ignatiaanse boodschap zijn. Een hoopvolle boodschap die oproept tot verbondenheid met de natuur, en die ons tegelijkertijd wakker maakt om aandachtig te zijn en te luisteren naar wie geluidloos schreeuwen.

Anne-Sophie De Decker

Coördinator IgnAN & lid ECO-kern

Het Ignatiaans Apostolisch Netwerk verbindt organisaties die ooit opgericht werden door jezuïeten. Deze organisaties willen hun band met de ignatiaanse spiritualiteit bewaren.

IgnAN versterkt het gemeenschappelijke tussen deze organisaties zodat ze elk in hun werkterrein (onderwijs, detentie, spiritualiteit, academisch, vluchtelingenwerk...) krachtiger en geïnspireerd aan de slag kunnen.

Opnieuw oorlog in Libanon

Sinds september 2024 houdt een conflict het zuiden van Libanon en de Bekaa-vallei in zijn greep. Er was al een jaar de oorlog in de Gaza-strook, nu laaide oorlog ook weer op bij ons. De situatie escaleerde in september afgelopen jaar elke dag. Sindsdien is er oorlog door het hele land en moest de Jesuit Refugee Service (JRS) alles anders gaan doen.

JRS Libanon heeft sinds jaren programma's voor onderwijs, psychologische hulp, beroepsopleidingen, er zijn projecten van verzoening en er is hulp aan gezinnen. Dit gebeurt in de informele vluchtelingenkampen in de Bekaa-vallei en Baalbek, en voor stadsvluchtelingen in Bourj Hammoud, bij Beiroet. Toen het conflict onlangs oplaaide, stopten we alle reguliere projecten en schakelden over op noodhulp.

De regering opende in het hele land meer dan duizend opvangplekken voor Libanese ontheemden en JRS-medewerkers voorzagen in basisbehoeften van de mensen daar. De vraag naar onderdak nam echter snel toe en de centra van de overheid raakten overvol. Helaas weigerden die centra om ook migranten en internationale vluchtelingen toe te laten, die juist extra kwetsbaar zijn. Als reactie daarop besloot JRS de deuren te openen in het Arrupe Migrant Centrum (AMC), in de ruimtes onder onze kerk in Beiroet, en in een jezuïetenklooster in de bergen, buiten de stad.

In de vier maanden dat de oorlog escaleerde, werden we een thuis voor ongeveer 250 mensen - mannen, vrouwen en kinderen van alle leeftijden.

Hoewel er al meer dan een maand een staakt-het-vuren van kracht was, was het pas eind januari dat de laatste familie het opvanghuis

kon verlaten. De vrede is broos, maar we hebben goede hoop dat de gezinnen en individuen die bij ons onderdak vonden, een vreedzamere toekomst tegemoet gaan.

Het Arrupe Migrantencentrum

Sinds mijn komst in Libanon ben ik vooral verantwoordelijk voor het Arrupe Migrantencentrum. Dit centrum is 40 jaar geleden opgericht door een groep jezuïeten en zusters, waaronder pater Theo Vlucht uit Nederland. Het centrum ondersteunt arbeidsmigranten, veel vrouwen uit Azië die in het huishouden werken, en de laatste jaren steeds meer migranten uit Afrika.

We hebben deze plek zien uitgroeien tot een levendig trefcentrum: eerst vooral voor arbeidsmigranten en vluchtelingen uit Syrië, en later ook voor vluchtelingen uit de Filipijnen, Sri Lanka, Soedan, Zuid-Soedan en Ethiopië.

Elke week, tijdens de mis, begroet pater Dan Corrou SJ, regionaal directeur van JRS, de mensen met de woorden "Welkom thuis". Elke mis begint met deze woorden: welkom thuis. Voor velen is deze kerk een thuis weg van huis geworden.

Toen de oorlog in september escaleerde zochten mensen natuurlijk hun toevlucht in de kerk. Er belde een vrouw die al lid was van onze gemeenschap me op, om te vragen of zij en haar vijf kinderen naar de kerk konden komen. Vanaf dat moment kwamen er steeds meer mensen aan, van wie velen 's nachts vanuit Nabatieh waren gelopen, een stad in het zuiden die zwaar getroffen was door bombardementen. Het kostte hen 18 uur om hun bestemming te bereiken. Onder de mensen die aan kwamen lopen waren enkele zwangere vrouwen, en één die net bevallen was. Haar baby was pas drie

dagen oud toen ze onze parochie bereikte. Moeder en kind maken het nu goed.

De uitdagingen van migranten in Libanon

De mensen die we bedienen zijn niet alleen vluchtelingen; velen zijn arbeidsmigranten die ontheemd zijn geraakt. Sommige vluchtelingen zijn nu voor de derde keer op de vlucht. Verplaatsing is al hun hele leven een constante. Na maanden van conflict beginnen we de impact van de lange crisis te merken, waarbij de onzekerheid zwaar op velen drukt.

Veel van de migranten die we helpen hebben het gevoel dat ze niet weg kunnen, omdat ze moeten werken om hun kinderen of familie in hun thuisland te onderhouden. Ondanks de noodsituatie is deze druk nog steeds reëel. Het wordt allemaal nog erger door de oorlog, met veel psychisch leed en talloze daklozen.

De solidariteit van de ontheemden

In de eerste dagen van de escalatie van het conflict haastten veel leden van de AMC-gemeenschap zich om de dakloze migranten in de kerk te steunen. Arbeidsmigranten, vaak zelf in de steek gelaten door hun werkgevers, kwamen anderen helpen. Groepen die ooit door pater Vlucht waren verwelkomd kwamen nu in actie, en die vrijwilligers bleven totdat de laatste familie vertrok. Zijn nagedachtenis en zijn invloed zijn hier nog steeds levende getuigen van het Evangelie.

Het team van het Frans van der Lugt Centrum van JRS in Beiroet, een educatief en sociaal project voor Syrische vluchtelingen, kwam ook meteen in actie. Hoewel de activiteiten van het centrum stil lagen door de oorlog en veel van het personeel dakloos was geworden schoot het team de mensen in het opvangcentrum te hulp. Pater Frans van der Lugt gaf zijn leven om een Syrië te creëren waar christenen en moslims elkaar konden respecteren en in vrede konden leven. In Libanon brengt het JRS-team dat zijn naam draagt die visie in praktijk door over religieuze en nationale scheidslijnen heen voor de meest kwetsbaren te zorgen.

Hoop op vrede thuis

Onze eerste hoop is vrede. Een vrede die kan leiden tot rechtvaardigheid en verzoening. Ik hoop dat degenen die naar huis willen, dat ook kunnen.

Veel van onze gevluchte broeders en zusters wachten al meer dan tien jaar op hervestiging in een ander land, en Libanon is geen veilige plek om te wachten. Deze oorlog laat zien wat er gebeurt wanneer beleid niet werkt, en wanneer de internationale politiek en hulp niet werken voor degenen die dat het meeste nodig hebben.

Michael Petro s.j.

Michael Petro komt oorspronkelijk uit Boston, VS, en is jezuïet in opleiding. Dit jaar zet hij zich in voor vluchtelingen en migranten in Beiroet, Libanon.

© Foto: Jesuit Refugee Service

JRS-teams in Libanon voorzien gemeenschappen die getroffen zijn door het voortdurende conflict van levensmiddelen.

Artikel overgenomen van: <https://jesuitenweltweit.de/news/ein-ort-der-hoffnung-und-solidaritaet>

Xaveriushuis

AMSTERDAM

In november waren De Krijtberg en de Living Stones betrokken bij The Spirit of Amsterdam, het driedaagse festival in Amsterdamse gebedshuizen ter viering van 750 jaar Amsterdam. In onze kerk waren prachtige concerten van wereldmuziek en renaissance muziek. De kerstvieringen, drie op Kerstavond en drie op eerste Kerstdag, waren goed bezocht - waarbij opnieuw het grote aantal buitenlandse bezoekers opviel.

In het achterhuis van de pastorie was een grote bouwkundige ingreep noodzakelijk: er werden trekstangen aangebracht in het dak, een vermolmd knikspant werd vervangen, en tegelijk werd de brandveiligheid vergroot doordat veilige vluchtwegen beter werden aangegeven.

Enkele trouwe vrijwilligers, royaal over de pensioenleeftijd, namen afscheid, en er kwamen nieuwe vrijwilligers bij, vooral kerkwachten.

Peter Peelen, onze ervaren oud-vlootaal-moezenier, bracht een discreet bezoek aan Oekraïne, waar hij met collega's sprak over de impact van de oorlog op de geestelijke gezondheid van de militairen. In Delft zijn enkele medebroeders actief: Peter Peelen in de school en de parochies, anderen bij de wekelijkse Engelse meditatie van jongeren. Alle zes de Amsterdamse jezuïeten droegen bij, in goed overleg met de zeven Nederlandse bisdommen, aan een boekje van uitgeverij Adveniat voor het jubileumjaar 'Pelgrims van Hoop'.

Het Platform voor ignatiaanse spiritualiteit organiseerde een bijeenkomst bij gelegenheid van de lancering van de 'Vrienden van Ignatius', een kring van mogelijke donoren die het retrainetwerk en het internetpastoraat financieel willen ondersteunen.

Marc zit lange dagen achter zijn bureau, nu hij ontdekt heeft dat het verschil tussen zalig en heilig een stuk ingewikkelder is dan hij altijd had gedacht. Gelukkig heeft hij daarnaast nog de nieuwe Nederlandstalige geloofscursus (zeventien deelnemers) en de Engelstalige vormselgroep (tien jongeren) om toch nog onder de mensen te komen, en natuurlijk 'zijn'

zusters van het H. Hart in Nijmegen, die hij trouw een weekend in de maand bezoekt.

In november jongstleden gaf Ward Biemans een retraite aan de monniken van de benedictijnerabdij in Vaals. Hij assisteert ook regelmatig bij de Italiaanse gemeenschap in Nederland, die bijeenkomt in Amsterdam, Den Haag en Warmond.

ANTWERPEN

Romero-Loyola

Theo van Drunen heeft samen met onze financiële verantwoordelijke Rik Vanwijnsberghe deelgenomen aan de samenkomst van de economen in Dublin. Belangrijk was daarbij de safeguarding. En Marc sloot aan bij de samenkomst van de Europese oversten in Praag.

Bart Beckers is bij zijn bezoek aan Rome zowel pelgrim als vakantieganger geweest en heeft, blijkens zijn mondeling verslag, beide moeiteloos gecombineerd.

Half oktober was Bart van Emmerik in Warschau waar hij een tweede module mee begeleidde van Ignatian Leadership voor Europese directeurs van ignatiaanse scholen. Recent heeft hij ook deelgenomen aan een bijeenkomst van de verantwoordelijken voor de spiritualiteit in Europa. Deze vond plaats in Zürich in het bezinningshuis Lassalle te Schönbrunn.

De riolering van de Prinsstraat wordt grondig vernieuwd zodat het huis op nummer 17 voor auto's niet bereikbaar is. De werkzaamheden zullen beëindigd zijn tegen april 2025.

BIRMINGHAM

Manresa House - noviciaat

Inmiddels zijn we in het noviciaat alweer zes maanden onderweg sinds de start van dit jaar. In oktober deden de eerstejaars hun 30-daagse in St. Buenos in Wales, en gingen de tweedejaars op experiment in hun thuis provincie. Een rijke periode voor iedereen, en eenmaal terug hebben we de tijd genomen om uit te wisselen en ervaringen te delen. Vrij snel daarna begon de Adventsperiode. Vergeleken met vorig jaar was deze iets minder gevuld met bijvoorbeeld Carol Services of an-

dere activiteiten, waardoor we in een wat meer contemplatieve sfeer naar Kerst konden toeleven.

Vlak voor Kerst heeft Josef Říkovský besloten het noviciaat te verlaten en terug te keren naar Tsjechië. Zijn 30-daagse retraite is een bemoedigende ervaring voor hem geweest en hij bezint zich nu op zijn verdere roeping. We blijven in gedachten en gebed met hem verbonden.

Na de Kerst was er de gelegenheid om familie en vrienden op te zoeken. Direct daarop zijn we samengekomen in Wenen om samen met de novicen uit Innsbruck en de novicen van de Congregatio Jesu een studiebijeenkomst te volgen over de Bijbel samen met Georg Fischer SJ. Hoe lees je de Bijbel in haar context? Wat aan te vangen met het soms extreme geweld in het oude testament? En hoe voer je samen een gesprek over de Bijbel? Door samen verschillende passages te bestuderen zijn we met vragen als deze aan de slag gegaan. We hebben een inspirerende tijd samen gehad, zowel door het aanstekelijke enthousiasme van Georg als de goede sfeer onderling.

Verder zijn we als novicen de afgelopen maanden met verschillende thema's aan de slag geweest zoals de religieuze geloften, geestelijke onderscheiding en deugdenethiek.

Tijdens onze gemeenschapsavonden hebben we een avond besteed aan de nieuwe encycliciek van Paus Franciscus 'Dilexit Nos' en begin dit jaar hebben drie novicen een presentatie gegeven over hoe we concreet handen en voeten kunnen geven aan een meer ecologische en rechtvaardige levensstijl in onze gemeenschap.

Begin maart gaan we weer op experiment. Voor de eerstejaars is dit het ziekenhuis experiment, voor de tweedejaars zal binnenkort duidelijk worden wat hun bestemming zal zijn.

BOECHOUT

Xaverius op de Capenberg

In recente maanden is onze communiteit hier flink aangegroeid. Eerst was er de komst van André Vergouwen, dan die van Guido Dierickx (als nieuwe overste), ten slotte die van Wauthier de Mahieu. Een eerste gevolg daarvan is dat we nu meer bezoekers over de vloer krijgen, een

tweede dat we nu meer kunnen deelnemen aan de (in deze tijd van het jaar soms drukke) activiteiten van het grote woonzorgcentrum dat Capenberg is.

Belangrijker nog is de toegenomen mogelijkheid om zorg te besteden aan de meer behoeftigen van onze medebroeders. Want we mogen al blij zijn als de gezondheid van onze medebroeders stabiel blijft, wat helaas niet altijd het geval is. Wat wil je als de jongste van ons 82 jaar oud is en de oudste 97?

Sommigen onder ons kunnen nog hun diensten aanbieden buitenhuis. Herman Paulussen voegt zich trouwiederzondag bij het pastorale team van de parochie van de Heilige Geest in Antwerpen. Bert Rosseels is pastoraal druk bezig in het Turnhoutse en ook in Capenberg zelf. Guido Dierickx blijft ter beschikking van de parochie van Sint-Carolus voor zondagsvieringen en voor eventuele doopsels en huwelijken.

Wellicht minder opvallend zijn de taken die medebroeders in het huis op zich nemen. André De Ridder heeft zich ontpopt tot een bijzonder ijverige minister, een waardige opvolger van Jos Alaerts. Hij doet de inkopen, zet de tafels, ruimt ze af, zorgt voor de afwas. Andere medebroeders nemen een zorgbehoevende medebroeder onder hun hoede, een mooi voorbeeld van 'intragenerationele solidariteit', van zorg van bejaarden voor bejaarden.

Natuurlijk zal het hier in Capenberg, met zijn grote groene domein en zijn mooie terras, prettiger zijn in de zomer dan thans, in de kille, natte winter. Dan hopen we hier nog meer bezoekers te verwelkomen.

BRUSSEL

Arrupe

De bezoeker zij gewaarschuwd: onze straat, de Koninginnelaan/Avenue de la Reine, wordt dit jaar grondig omgewoeld. Wij krijgen onder meer levensgrote rioleerbuizen die elke regenbom de baas willen. Niet voor niets heeft Brussel een regering van... lopende zaken.

Wijzelf lopen niet weg en worden hopelijk ook niet afgevoerd. Een wintervirus heeft nochtans onze gelederen wakker geschud. Kerstliederen en Nieuwjaarsconcerten klonken in modest

mineur dit keer. Met geduld en oppassendheid overwonnen wij een ste meer ook die beproeving. Alle huisgenoten kwijten zich terug, gewetensvol van hun taken en bezigheden. Hugo Carmeliet, onze overste uit Kuregem, pendelt met grotere frequentie naar onze residentie in Schaarbeek. Pastor Jos Janssens trotseert ijs, wind en regenfront. Econoom Walter Devos cijfert zich weg. Minister Ludwig Van Heucke speurt naar keukenrecepten. Frans Chanterie beurt een eenzame op en Rik staat radeloze digibeten bij. Zoals een medebroeder uit een andere kant van Brussel het uitte: « Môme si on ne travaille plus, on s'occupe! »

Samen met alle onze straatgenoten verwelkomen wij vertrouwvol de lente.

DRONGEN

Hurtado

Wim Dombret is terug van zijn experiment in Syrië. Toon Suffys is uit Mechelen hier aangekomen. Pieter-Paul Lembrechts en Wiggert Molenaar zijn verhuisd van het bezinningscentrum (waar ze een paar jaren onderdak vonden) naar onze definitieve woonruimtes aan de ingang van de Oude Abdij. De restauratiewerken van dit deel van de abdij hadden twee jaar vertraging opgelopen. In september zijn de laatste schilders vertrokken. Maar zoals na alle bouwwerken zijn ook in onze woonruimtes nog kleine zaken af te werken: geen spiegels in badkamers, deuren die moeilijk sluiten, niet geschilderde ramen, verfplekken en cementsluis op de zwarte vloeren ... Kleine dingen waar enkelen onder ons zich aan ergeren. Maar we leven nu toch in het 'jezuïeten gedeelte' van de abdij.

Wim Dombret is zich weer aan het invoegen in de werking van het bezinningscentrum. Hij organiseerde een bezinnings-stapdag. Ondanks de kou waren de deelnemers heel tevreden. Wiggert Molenaar ging het huwelijksjubileum van zijn ouders op Texel (het Waddeneiland) mee vieren. In de abdij ontvangt hij gasten voor 'Ademruimte', een bezinnings-vierdaagse, en voor persoonlijke begeleiding. Hij weet de (zoete) restjes van de grootkeuken zeer

te waarderen en voorziet er de gemeenschap ook van. Pieter-Paul Lembrechts gaat trouw uitgedeelde asielzoekers bezoeken in het detentiecentrum in Brugge om te luisteren naar hun, soms zeer pijnlijke, verhalen. Toon Suffys vindt langzaam aan zijn plaats en werk in de Oude Abdij. Begeleiding is daarbij het sleutelwoord. Hij begeleidt de mensen die individueel op bezinning komen. En hij geeft geestelijke begeleiding aan oude en nieuwe 'cliënten'.

In het appartement op de tweede verdieping woont een Congolees gezin, een baby van achttien maanden met vader en moeder die uit Afrika asiel komen zoeken. Op de eerste verdieping woon een Nederlands echtpaar die van de bezinningssfeer willen genieten maar ook er aan willen mee werken. Zij nemen vaak de nachtpermanentie op zich.

HEVERLEE

Sint-Jan Berchmans

Op de overstenvergadering getuigde onze overste Mark Rotsaert over wat ons gelukkig en ongelukkig heeft gemaakt in deze donkere herfstmaanden. Daar kwam op de eerste plaats het broederlijk samenzijn met paus Franciscus. Acht huisgenoten zijn er naartoe gegaan.

De jaarlijkse retraite werd geleid door onze overste en oud-novicemeester Mark Rotsaert. Hij gaf korte maar heel inspirerende inleidingen over wat gelukkig maakt.

Nieuwe huisgenoten brachten een frisse wind mee. Hun talrijke bezoekers konden de kunst van onze koks appreciëren. Dat is ook het geval bij de groep Mariage encounter die met Hugo Roeffaers nog regelmatig samenkomt.

De avondwake tijdens de adventstijd werd verzorgd rond het thema: 'onze innerlijke Advent', met teksten van Bernardus, Willem van Saint-Thierry en de schrijfster van 'Gods tempel zijn wij'.

Samen met Ben Frie is Georges Ruysen druk in de weer met de preciosa van de hele Regio die nu in Heverlee worden opgeslagen. De bedoeling is een betere kijk te krijgen op ons rijk kunstpatrimonium om het vervolgens

zorgvuldig te blijven bewaren of zinvol te herbestemmen. We kregen bezoek van de Nederlandse novice Tim van de Veen, op gevangenisexperiment in Leuven.

Op woensdag 18 december kwam de heer Emmanuel Van Lierde een heel originele voordracht geven: Van Vaticanum II tot paus Franciscus. Het eigene van kunst, geloof en synodaliteit.

Ondertussen vond het vierjarig onderzoek van Rob van den Akker in Kadoc, over het ontstaan van middelbaar beroepsonderwijs in Belgisch Kongo, zijn bekroning in een boek dat André Cnockaert liet drukken op een website, meer dan tweehonderd bladzijden die lezen als een roman.

Een commissie Liturgie zorgt ervoor dat de gelovigen op zon- en feestdagen meer worden betrokken bij de viering. Zo was er op Kerstmis een zeer gewaardeerde kleine receptie na de dienst.

Kerst- en Nieuwjaar werden ingezet met een mooie avondwake. We stapten op oudjaarsavond moedig 2025 binnen met een glaasje glühwein en Aurel Brys werd op 5 januari tot koning gekroond.

Er zijn ook een paar zaken die minder gelukkig maken. Mark Rotsaert vloog nog eens de oceaan over op fundraising voor de Bollandisten. Zij blijven een keitje in zijn schoen. Er is ook de gezondheidstoestand van enkele huisgenoten hoewel we in 2024 'slechts' twee overlijdens hadden te betreuren. En de gezondheidstoestand van onze liften laat ook te wensen over. Het bemoeilijkt het werk van koks, huis- en zorgpersoneel en de verplaatsing van minder mobiele huisgenoten.

Studentenhuis Lerkeveld

De aanwezigheid van onze 'Lerkies', blijft haar stempel drukken op het huis. In verband met hun 'Wereldmodule' kwam oud-minister Koen Geens spreken over 'het eigenzinnig perspectief' dat hij hanteert 'bij het ontmoeten van ontevreden mensen'. Ambassadeur baron Johan Swinnen kwam spreken over de genocide in Rwanda en zijn gevolgen in Oost-Congo tot vandaag. Mr. Loïc De Cannière over zijn boek

'Afrika, een gedroomde toekomst'. Mevrouw Stephanie D'hondt, burgerlijk ingenieur chemie en preventie adviseur op BASF, kwam spreken over levenslang leren en keuzes maken op basis van je hart.

LEUVEN

Pierre Favre

Zoals zo vaak heerst er in dit huis een levendige dynamiek van komen en gaan. Het afgelopen academiejaar hebben verschillende medebroeders ons verlaten na het afronden van hun doctoraat of voortgezette studies, waarna zij terugkeerden naar hun thuisland. Tegelijkertijd mochten we ook nieuwe gezichten verwelkomen.

Jos Moons s.j. vertrok in allerijl - vanwege de treinstakingen - om optijd zijn vlucht naar Boston te halen, waar hij de komende jaren zal doceren aan het Boston College. Nicolas Standaert verblijft momenteel in Harvard, waar hij meewerkt aan een MOOC (Massive Open Online Course). Bert Daelemans gaf dit semester les aan burgerlijk ingenieurs, waarbij hij hen liet nadenken over en ontwerpen voor een sacrale ruimte. Kort geleden reisde hij naar Rome voor een bijeenkomst van een Europese werkgroep over liturgische ruimte. Daarnaast leidde hij tweemaal een weekendretraite in Drongen, waarvan de laatste samen met Bastiaan van Rooyen.

Onder onze nieuwe huisgenoten bevinden zich Alessandro Cama en Carlos Gómez-Vírseda. Alessandro, een diocesane priester uit Reggio Calabria, kwam met de steun van zijn bisschop naar Leuven om een onderzoeksmaster in systematische theologie te volgen. Naast zijn studie is hij actief betrokken bij het pastorale leven in de stad. Carlos, afkomstig uit Spanje, woonde vier jaar geleden al eens in Leuven. Na het behalen van zijn masterdiploma aan de KU Leuven, keerde hij terug naar Spanje als verantwoordelijke voor de roepingenpastoraal en voltooidde vervolgens zijn tertiaat in Cuba en de Dominicaanse Republiek. Nu is hij teruggekeerd naar Leuven om te doctoreren in de bio-ethiek, met een focus op gewetensbezwaren van artsen tegen

Op het kompas van de vreugde

Het boek 'Op het kompas van de vreugde' nam me mee op een inspirerende reis naar een dieper begrip van vreugde. Vreugde geworteld in verbondenheid met God. Auteur Nikolaas Sintobin wijst ons op een krachtige innerlijke vreugde die voortkomt uit het volgen van het pad waarop Jezus ons uitnodigt. Sintobin presteert het om in iets meer dan honderd helder geschreven pagina's de sleutelmomenten op het levenspad van Ignatius van Loyola te delen. Zijn oefeningen in het duiden van gevoelens te introduceren, de ignatiaanse pedagogiek te introduceren en de lezer met tien tips en het toegankelijke Levensgebed op weg te helpen.

Diepe vreugde

Waar we vandaag de dag snel voor plezier en instant bevrediging, als hoogste doelen gaan, nodigt Sintobin de lezer stapje voor stapje uit om te oefenen in het verder kijken dan de vluchtige prikkels van media en marketing. In zijn boek benadrukt Sintobin dat ware vreugde niet afhangt van externe omstandigheden, maar ontspringt uit een diepere spirituele ervaring waarin de aanwezigheid van God voelbaar is.

Het bijzondere van dit boek, is de manier waarop Nikolaas Sintobin laat zien hoe deze innerlijke vreugde werkelijk praktisch richting kan geven aan ons leven. In werk, in gezin, zelfs bij de afweging wat je wel en niet eet. Wanneer we vanuit deze vreugde keuzes maken, gaan we verder op weg in een meer authentiek en vervullend leven.

Liefdevolle relaties

Geheel in lijn met het denken van Ignatius van Loyola, is er in het boek aandacht voor het hebben van liefdevolle, menselijke relaties. 'Ignatius had vertrouwen in mensen. Gaf liever meer dan minder vertrouwen'. Sintobin maakt duidelijk hoe de mens floreert in deze op liefde gefundeerde verbondenheid met anderen. En dat aandacht voor deze menselijke relaties geen vrijblijvende bezigheid is, maar een nodige bron van diepe vreugde en bevestiging van wie we zijn.

Sintobin biedt waardevolle aanwijzingen voor een leven met oprechte vreugde aan het roer. En zoals het de ignatiaanse spiritualiteit past, benadrukt hij het belang van oefening daarbij. Én, geeft voldoende praktische handvatten hoe deze gevoelens van vreugde te leren verstaan en van betekenis te laten zijn in je leven.

Ik vind het bijzonder hoe toegankelijk en inspirerend het boek is; zowel voor lezers zonder kennis van christendom of ignatiaanse spiritualiteit alsook voor hen die daar bekender mee zijn.

Met een heldere en uitnodigende schrijfstijl (zeker ook in de praktische oefeningen en bijvoorbeeld het Levensgebed) biedt het boek een waardevolle leerweg voor iedereen. Wat jouw persoonlijke nabijheid of afstand tot Jezus ook is. Die kwaliteit, deed mij denken aan het moment dat ik mijn eerste kompas kocht. Ik was vooral gefascineerd en ook wat verward door het kleine schroevendraaiertje dat erbij zat. Mijn duur gekochte kompas bleek geen absoluut instrument. Het was nu aan mij, om de plaats van het magnetische noorden met een priegelschroefje te ijken. Afhankelijk van waar op aarde ik mijzelf bevond. Die aanpassingsruimte én verantwoordelijkheid herken ik in dit fijne boek. Ze maken het kompas van de vreugde werkend voor je eigen omstandigheid in leven en denken. Op reis langs deze bijzondere leerweg!

Roland Meeuwsen

Communicatiemedewerker
Regio ELC & IgnAn

Nikolaas Sintobin, Op het kompas van de vreugde Uitgeverij

KokBoekencentrum
128 pagina's. 2024
ISBN 9789043541787

euthanasie en hulp bij zelfdoding. Daarnaast is hij pastorale werker in de Clinique St. Jean in Brussel en zet hij elke zomer zijn medische werk voort in het Jezuïetenziekenhuis Good Samaritan in Tsjaad.

Walter Ceijssens zet zich met hernieuwde energie in voor het organiseren van activiteiten voor jongvolwassenen. Hij organiseerde een succesvol Magis-weekend. En in de Oude Abdij te Drogen gaf hij een inspirerende lezing in het kader van 'Voedsel voor Onderweg'.

Onze overste, Rob Faesen, is inmiddels met emeritaat, maar blijft lesgeven aan de KU Leuven en in Tilburg. Recent was hij in Rome, waar hij deelnam aan een congres over Bernardus van Clairvaux en een lezing gaf.

Perrin Lefebvre volgt een onderzoeksmaster in theologische ethiek aan de KU Leuven en ging in november als diaken voor in zijn eerste huwelijksviering. Leo De Weerdts blijft trouw zijn pastorale werk voortzetten door gevangenen in Brusselse instellingen te begeleiden en te ondersteunen.

Tot slot heeft onze Braziliaanse medebroeder Celio dos Santos zich recent bij onze gemeenschap gevoegd. Hij zal hier enkele jaren verblijven in Leuven. Meer over hem volgt in een volgende bijdrage.

NIJMEGEN

Aqua Viva

Aqua Viva is een dynamisch huis, waar van alles gebeurt. Natuurlijk op het niveau van de activiteiten die georganiseerd worden door de medewerkers van onze activiteitenbegeleiding. Een paar keer per week is er een bijeenkomst voor een concert, lezing of film of er is een spelletjes- of zangmiddag. Ook was er weer de halfjaarlijkse themaweek, dit keer over Argentinië. Maar er zijn ook heel andersoortige

ontwikkelingen. Zo worden er op dit moment voorbereidingen getroffen voor de installatie van nieuwe zorgtechnologie, die het makkelijker zal maken om gepaste zorg te blijven geven aan onze bewoners. Velen van hen hebben een steeds complexere zorgvraag. Ieder voordeel heeft z'n nadeel.

Voor ons betekent deze modernisering dat we naar andere telefoontjes toe zullen moeten. We leven er stap voor stap naar toe.

Tegelijkertijd wordt onze gemeenschap steeds kleiner. Tegenwoordig zitten we meestal aan slechts vier tafels in onze refter, en zelfs aan die tafels vallen er dan nog regelmatig gaten. De kleinere omvang doet ons niet minder vieren, wat er gevierd mag worden. Allerheiligen en Allerzielen, het Berchmansfeest, Kerstmis en Oud & Nieuw. De viering van Allerheiligen kreeg een heel eigen kleur, omdat wij op die dag afscheid namen van onze huisgenoot Henk Kuijs, wiens gezondheid in de laatste weken van zijn leven snel achteruit was gegaan. Het werd een warme viering in de kerk van onze burens, zijn medebroeders-Sacramentijnen.

Kerstmis is altijd mooi. En sfeervol en gezellig. Ook dit jaar weer; zowel in onze kapel als aan tafel. Een paar dagen vóór Kerst was er het jaarlijkse kerstdiner voor onze medewerkers in de refter. Ook nu weer zeer geslaagd en muzikaal begeleid door regionaal overste Marc Desmet. Een mooie manier om waardering te laten blijken voor de inzet van zovelen voor ons.

Met Theo Bouten vierden wij in dankbaarheid voor alle verbondenheid en inzet diens pensionering, die gelukkig toch niet helemaal een afscheid betekent. En wij stonden stil bij het feit dat het op 2 februari vijftig jaar geleden was, dat Gregory Brenninkmeijer zijn laatste geloften aflegde. Een gedenkwaardige dag, die op gepaste wijze toch feestelijk werd.

DE CONTEMPLATIEVE OEFENINGEN VAN JALICS

Minder woorden

Tijdens mijn noviciaat deed ik, zoals alle jezuïeten, de dertigdaagse Geestelijke Oefeningen van Ignatius. Ik overwoog de verhalen uit de Bijbel, vooral die over het leven van Jezus, ik probeerde mij het tafereel aanschouwelijk voor te stellen, voerde een gesprek met de Heer, en achteraf schreef ik een reflectie neer. Het was een ingrijpende ervaring. De Geestelijke Oefeningen zijn nog altijd het fundament van mijn religieus leven. Na mijn priesterwijding ging ik ook het getijdengebed bidden: een morgen-, middag- en avondgebed, dat telkens bestaat uit drie psalmen, een lezing uit de Schrift, voorbede, het onzevader, soms een lofzang en nog meer gebeden. Na een tijd begon ik deze gebedsvormen te druk te vinden: het waren te veel woorden, te veel gedachten, voorstellingen, wilsbesluiten, te veel activiteit. Ik zocht naar meer stilte en eenvoud. In de loop der jaren heeft mijn gebed zich sterk vereenvoudigd: ik had steeds minder Schriftteksten nodig, steeds minder psalmen en gebeden, minder woorden. Tot ik nog maar één woord gebruikte, of helemaal geen.

In de geestelijke begeleiding merkte ik dat anderen hetzelfde meemaakten. Veel mensen (niet alle) hebben na verloop van tijd moeite met actief gebed en gaan verlangen naar een eenvoudiger, passiever, directer omgang met God. Het bidden met woorden en Bijbelteksten

wordt een vermoeiende opgave, soms zelfs gewoon onmogelijk. Het is meer een hinderpaal dan een hulp geworden op de weg naar God. Geestelijke begeleiders sporen hen dan vaak aan om toch maar hun best te doen en met het overwegen van de Schrift door te gaan. Maar de frustratie wordt alleen maar groter. Dit is een teken dat de tijd gekomen is om een stap verder te gaan.

Teresa van Avila (1515-1582) onderscheidt in haar Autobiografie (hoofdstuk 11) vier stadia in het gebed. Ze beschrijft die aan de hand van een vergelijking: bidden is als het bevoeien van een tuin. Opdat de bloemen in de tuin van het geestelijk leven zouden bloeien, moeten ze water krijgen. Welnu, zegt Teresa, er zijn vier manieren om een tuin van water te voorzien. Je kunt met een emmer water ophalen uit een put en dat vervolgens uitgieten: een inspannend werk. Ofwel kun je met een scheprad het water uit de put omhoogtakelen: dat kost niet alleen minder inspanning, het levert ook meer water op. Maar als je je tuin gaat bevoeien door irrigatie uit een beek, heb je nog minder werk. En tenslotte, wanneer het regent, wordt de tuin besproeid zonder dat je zelf iets hoeft te doen. Deze vier manieren zijn voor Teresa een beeld voor vier stadia in het gebedsleven; in de opeenvolgende stadia is de mens minder en minder actief is en laat hij steeds meer over aan God.

Franz Jalics

De Hongaarse jezuïet Franz Jalics (1927-2021) heeft een methode ontwikkeld om mensen in het minder actieve en meer contemplatieve bidden in te leiden: de "contemplatieve oefeningen". Stap voor stap wijst hij de weg naar een gebedsvorm die geen gebruik meer maakt van woorden en teksten, maar van nog slechts één woord, dat innerlijk herhaald wordt op het ritme van de ademhaling: de naam Jezus Christus. Het is een buitengewoon eenvoudige weg. Maar eenvoudig wil niet zeggen gemakkelijk. De contemplatieve oefeningen

bestaan gewoon in een stille, aandachtige, deemoedige gerichtheid op God. Maar hoe doe je dat: alleen maar op God gericht blijven?

Het paradoxale is dat Jalics een dik boek moest schrijven om dat uit te leggen (Contemplatieve oefeningen, 1e druk, Gent, Carmelitana, 1999). De moeilijkheid ligt niet bij God. God is er al, je hoeft Hem niet te zoeken. De moeilijkheid is dat wij zo weinig aanwezig zijn bij onszelf, in het hier en nu, en dus bij God. Tijdens de contemplatieve oefeningen ga je niet over God nadenken of met Hem spreken – alleen met Hem zijn. Precies dat vraagt oefening.

Een stap verder

De Geestelijke Oefeningen behouden al hun waarde, maar sommige mensen worden na een tijd uitgenodigd om een stap verder te gaan op de weg van het gebed - voorbij de Oefeningen. Ignatius voorziet dit trouwens zelf in zijn oefeningenboekje: na de vier weken van tamelijk actief, mentaal bidden beschrijft hij drie eenvoudige gebedsvormen die kunnen helpen om na de retraite, in het leven van elke dag, met Christus verenigd te blijven. Een daarvan is eveneens op het ritme van de ademhaling (258-260).

Het gebed dat Franz Jalics onderwijst, behoort tot de traditie van de kerk. Ik verwijs naar de woestijnvaders, het Jezusgebed van de orthodoxe kerk, het gebed van rust van Teresa van Avila en anderen, de christelijke meditatie volgens John Main, centering prayer enzovoorts. Uniek is wel de methode waarmee Jalics, meestal in een de vorm van een retraite van acht of negen dagen, degene die de oefeningen doet op weg helpt. De contemplatieve oefeningen mogen zich in een toenemende belangstelling verheugen. Ook in de Oude Abdij van Drongen worden ze aangeboden (zie: www.oudeabdij.be).

Pieter-Paul Lembrechts s.j.

“Het was een bewuste keuze om de school hier te bouwen. We hebben een heel diverse groep leerlingen en we willen echt een brug slaan, ook naar de buurt.”

Corine Versteylen,
Directeur - Egied Van Broeckhovenschool

In de multiculturele wijk rond het Weststation in Sint-Jans-Molenbeek opende de Egied Van Broeckhovenschool in de bottelarij van de voormalige brouwerij Vandenheuvel. De gloednieuwe Jezuïetenschool nestelt zich in de wijk en biedt innovatief Nederlandstalig secundair onderwijs aan, toegespitst op de domeinen STEM en Maatschappij en Welzijn. Op kruisnelheid zullen 860 leerlingen er les volgen in het ASO-, BSO- én TSO-onderwijs.

Egied Van Broeckhovenschool Brussel gerealiseerd

De school die mensen bindt

De vraag naar Nederlandstalig onderwijs is groot in Brussel. Vlaanderen investeert al jaren fors in extra plaatsen. In een stad als Brussel waar ruimte beperkt is en veel schoolgebouwen verouderd zijn, is deze uitdaging des te groter. Het project kwam er in opdracht van de vzw Ignatius Scholen in Beweging.

Als locatie werd gekozen voor de voormalige brouwerij Vandenheuvel, aan het Weststation in Sint-Jans-Molenbeek. Met het verdwijnen van de brouwerij kwam een belangrijke economische motor van de wijk tot stilstand. De reconversie tot gloednieuwe secundaire school vormt een krachtige nieuwe impuls voor zowel de buurt als de omgeving.

Innovatieve pedagogische visie

De Egied van Broeckhovenschool profileert zich als een open en verbindend project dat elke jongere maximale ontwikkelingskansen biedt. Niet zonder betekenis werd een citaat van de stichter van de Jezuïeten, Ignatius van Loyola, verwerkt in de betonnen kolom bij het binnengaan van de school. Er staat te lezen: “En todo amar y servir” wat betekent “in alles liefhebben en dienen”.

20

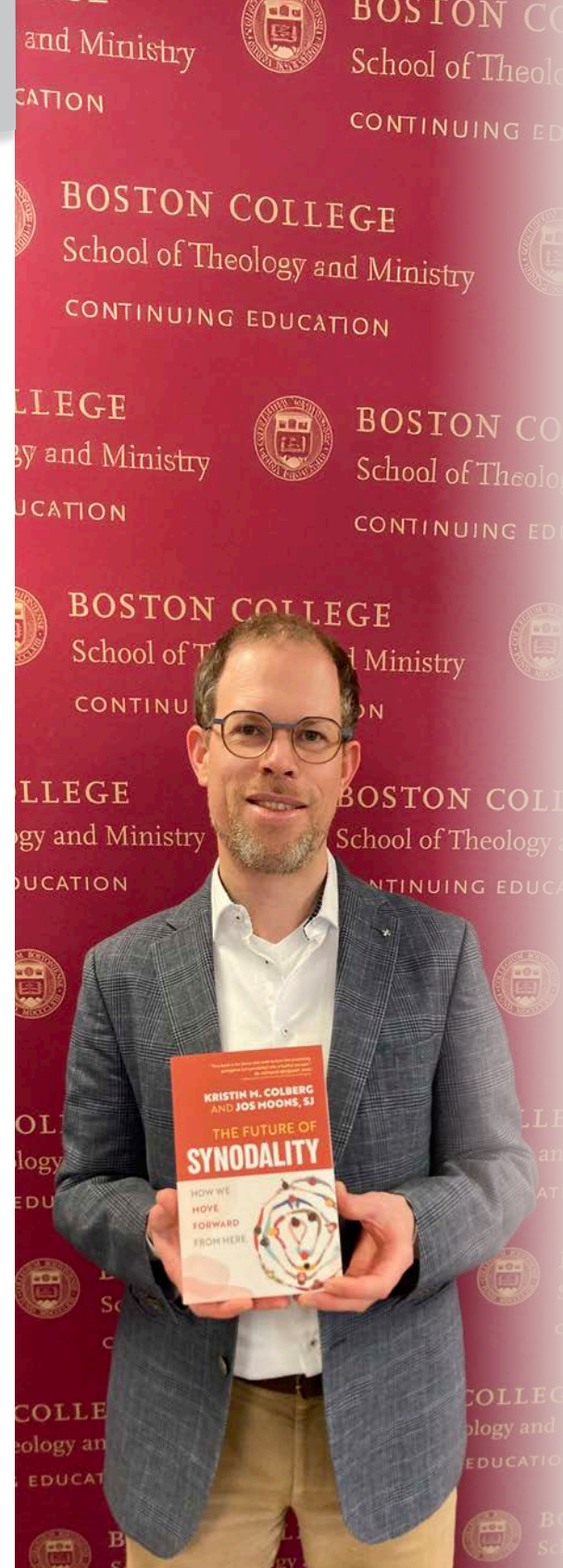
Sinds 13 januari verblijf ik in Boston voor een soort sabbatical. De deal is dat ik één vak geef en een meedraai in de gemeenschap; daarnaast heb ik onderzoekstijd. Eerst iets over die gemeenschap. Ik woon in een normaal huis, met zeven anderen, waar we zelf koken en poetsen. Dat huis is deel van een soort ring van zes huizen, die samen een gemeenschap vormen van jezuïeten-studenten en staf, onder verantwoordelijkheid van de Amerikaanse en Canadese jezuïeten, maar verder zeer internationaal. Ik woon samen met een Brit, een Spanjaard die de taal nog leert, een Afrikaan, drie Amerikaanse studenten, en een Amerikaanse professor. Ze komen degelijk over en we hebben fijne gesprekken.

Het vak dat ik geef is geestelijke begeleiding. Ik heb onder andere een jezuïet in de klas die aan het fameuze MIT studeert (Massachusetts Institute of Technology), en een zuster uit ‘the global south’ die spirituele vorming zal geven aan haar congregatie maar nog niet wist wat spiegelen is. (Dat is: wat de ander zegt in eigen woorden nog eens herhalen; een belangrijk onderdeel van gespreksvoering.) Het is kortom een voorrecht.

In het luik ‘onderzoek’ probeer ik me bezig te houden met de ignatiaanse spiritualiteit en de pneumatologie. Daarnaast gaat er ook veel tijd naar geregel: pasjes en sleutels, telefoonnummer, waar koop ik nieuwe schoenveters, is er een fiets over die ik kan gebruiken (maar die heeft wat opknapwerk nodig, en waar doe ik dat). Daarnaast corrigeer ik nog werkstukjes van studenten in Leuven. Ontwortelen en herwortelen is een hele onderneming, en verloopt niet zonder moeite, maar steeds zijn er lichtpuntjes. Ik werd uitgenodigd door een aantal Amerikaanse jezuïeten om een weekend mee te gaan skiën, een paar uur ten noorden van Boston. Daar hoefde ik niet lang over na te denken.

Jos Moons s.j.

21

Het docenten team 2024-2025

THEOLOGIE IN AFRIKA

Eeuwenlang maakten theologen en bisschoppen uit Europa de dienst uit in de wereldwijde kerk. Dat is snel aan het veranderen: paus Franciscus komt uit Zuid-Amerika en dat is te merken. Ook in Azië en Afrika klinkt een eigen theologisch geluid. De Antwerpse jezuïet Michel Istas bericht uit Ivoorkust.

22

Wat geschiedenis

De jezuïeten zijn in Ivoorkust pas actief geworden na 1960, terwijl in Congo en Rwanda de orde al aanwezig is sinds de 19e eeuw, en in Portugees sprekende gebieden nog langer. Franse jezuïeten kwamen naar Ivoorkust op verzoek van de bisschoppen om te helpen bij de aanpak van sociale problemen. Zo ontstond in 1962 een sociaal centrum: INADES, *Institut Africain pour le Développement Economique et Social*. Dat instituut is nog actief, als INADES-Formation, maar staat niet meer onder leiding van de jezuïeten. Pas in 2001 werden de jezuïeten pastoraal actief in de parochie St Philippe, in Abobo, een hoofdzakelijk arme wijk van Abidjan. In 2002 werd INADES omgedoopt tot CERAP, *Centre de recherche et d'action pour la paix*. En in 2003 werd het ITCJ, Institut de *Théologie de la Compagnie de Jésus*, geopend voor de vorming van Afrikaanse Jezuiten.

Mijn omzwervingen

Ik ging voor het eerst naar Afrika in 1964. Na mijn opleiding in Congo en Europa vroeg de provinciaal van de Centraal Afrikaanse provincie

mij in 1977 om mij voor te bereiden om les te geven in het theologaat dat zou komen in Kinshasa. Terwijl ik daarvoor studeerde werden de plannen veranderd op verzoek van pater Arrupe, de toenmalige algemene overste. Het vormingshuis kwam er, maar in Nairobi, Kenya. Ik heb in Nairobi twintig jaar les gegeven, in het Engels, van 1984 tot 2003. Toen werd me gevraagd om mee te werken bij het opstarten van het Institut de *Théologie* in Ivoorkust: ik was er de eerste decaan. Na het einde van mijn eerste termijn in ITCJ werd ik weer naar Nairobi geroepen, maar nu als assistent van de president van de Afrikaanse provinciaals. De provinciaals dachten dat ik daar wel geschikt voor zou zijn, na jaren ervaring in drie verschillende landen: Congo, Kenya en Ivoorkust. Inderdaad zijn die landen heel verschillend van elkaar, even veel als België verschilt van Italië of Noorwegen. Ik geloof niet dat die ervaring veel geholpen heeft, maar ik was blij om na die zeven jaren van administratie en besturen, in 2019 terug te kunnen keren als docent moraaltheologie naar het *Institut de Théologie* in Abidjan, Ivoorkust.

Insititut de Théologie de la Compagnie de Jésus

In die zeventien jaren was het professorencorps hier volledig vernieuwd. Nu ben ik hier de enige uit Europa afkomstige jezuïet. Mijn collega's komen uit Congo, Kameroen, Togo, Tsjaad, Guinea en Madagaskar. De studenten, voor de helft jezuïet in opleiding, komen uit meer dan tien verschillende landen van Afrika. Ons basisprogramma is een baccalaureaat theologie met bijna honderd studenten, maar we hebben nu ook een tiental studenten die gaan voor een masters degree. Daarnaast is er een aanbod van niet-academische cursussen. Verder vinden hier heel wat retraites plaats en andere activiteiten, dikwijls van het COPAC (*Centre de Counseling Professionnel et de Pastorale Clinique*), onder leiding van één van onze professoren.

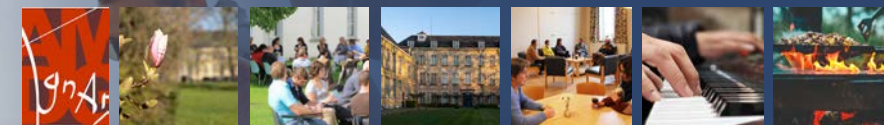
Dikwijls hebben we tot drie verschillende groepen die hier komen vergaderen, voor sessies, retraites, of gewoon voor vieringen. Het kan hier heel druk zijn.

Hoewel we nu ook studenten verwelkomen van andere religieuze congregaties bestaat onze eerste zending in de theologische vorming van jonge jezuïeten. Dat is een hele opdracht. Theologie hoeft niet westers te zijn, hoewel in de praktijk de westerse traditie doorweegt. Maar Afrikaanse studenten hebben gemengde gevoelens bij die traditie. Zij moeten dus leren er het beste uit te halen, zodat ze de uitdagingen van de toekomst christelijk kunnen opnemen. Europa is een gesecculariseerde wereld. Het ziet er niet naar uit dat Afrika dezelfde weg opgaat, maar welke weg dan wel? Dat zullen onze studenten mede bepalen. Niet wij, hun professoren. Maar wij kunnen wel benadrukken waar het uiteindelijk om gaat. Theologie is hier gekenmerkt door *l'interculturalité*, dat gaat een stap verder dan inculturatie. En onze campus is alles behalve een afgezonderd eilandje.

23

Michel Istas s.j., Abidjan

Ontmoeten, verdiepen en vieren met muziek, lezingen, zingen, info-markt, meditatie, allerhande workshops, barbecue en meer!

Dag van de Ignatiaanse Familie

Neem deel aan een van de workshops Duurzaam ondernemen, Pedagogie: leren door reflectie, Actief luisteren en Jongeren & vluchtelingen. Lanterfanter lekker door de tuin, praat door in een van de groepen, loop de Ecospirituele wandeling en geniet van de BBQ!

Met keynote

Oceanen bewonen...

Wat kan ons ignatiaans netwerk betekenen voor de samenleving?
door Jacques Haers s.j.

**Zondag
25 mei 2025
10.00 - 20.30 u.**

**Oude Abdij
Drongen**

www.jezuiten.org/agenda/dif/

Meer info
& aanmelden
(vóór 19 mei !)

IN MEMORIAM

LUK ARTS (1927-2025)

Luk Arts werd geboren op 27 november 1927 in Antwerpen, in het Sint-Andriesskwartier waar zijn vader een herenkledingzaak uitbaatte. Hij groeide op in een warm christelijk gezin, samen met twee zussen en vier broers. Zijn humaniora bracht hij tot een goed einde in het Xaveriuscollege van Borgerhout.

Op 7 september 1946 trad hij in bij de jezuïeten in Drogen. Na het noviciaat volgden de twee obligate jaren klassieke talen. Filosofie studeerde hij in Leuven. Met de studie van de theologie begon hij in Leuven om die, van 1959 tot 1961, verder te zetten in het nieuwe huis in Heverlee. Van 1952 tot 1957 liep hij stage als surveillant en leraar in het Antwerpse O.-L.-Vrouwcollege. Daarmee zou hij als het ware levenslang verbonden blijven.

Op 10 augustus 1960 werd hij tot priester gewijd. Na een derde proefjaar in Drogen keerde hij terug naar het Antwerpse college, van 1965 tot 1993 als 'tucht prefect'. Hij genoot een natuurlijk gezag. Luk deed de kolkende speelplaats plots stilvallen, enkel door daar te verschijnen. Die plotse stilte was niet ingegeven door vrees maar door diep respect.

De parascolaire activiteiten stonden voor hem bovenaan de agenda: Luk, de 'padre' van de scouts, van de KSA, van de zeilclub. Het domein Mariënborgh in Wilrijk hielp hij uitgroeien tot een bloeiend sport- en recreatiecentrum. Hij nam het initiatief om de grote, vervallen woning op het domein om te bouwen tot 'Het Rekreatief', een plek voor evenementen waar sociaal achtergestelde jongeren het onthaal verzorgen. Hij zette zich in voor de verenigingen van oud-studenten. En dan waren er de bergtochten met leerlingen en oud-leerlingen in het Oostenrijkse Pitztal. Een oefening in volharding en solidariteit, een uitnodiging tot contemplatie van de natuur. Dat alles met een eucharistieviering onderweg.

Van Luk werd gezegd dat hij eigenlijk drie families had. Er was de grote familie Arts waarvan hij de bewonderde en geliefde patriarch was. Er was de collegiegemeenschap. En er was de familie van zijn medebroeders. Hij is vele jaren overste geweest in Heverlee (1995-2002) en op de Graanmarkt, Antwerpen (2002-2016).

Zijn laatste jaren heeft hij doorgebracht in het woonzorgcentrum Xaverius in Capenberg. Ja, zelfs Luk kon verzwakken. Hij zag niet meer goed, liep niet meer goed, hoorde niet meer goed. Vooral dat laatste viel hem zwaar. Op 12 januari 2025 is hij plots overleden ten gevolge van een hersenbloeding. De uitvaart in de grote Sint-Andriesskerk werd bijgewoond door honderden dankbare mensen.

Vanuit het Zuidelijk Halfrond ziet de wereld er heel anders uit. Niet alleen is het hier zomer en staan alle zonnepanelen gericht op het noorden, ook bevind ik me in een tropisch paradijs dat er bijna als een vakantiefolder uitziet. Dit gaat tot en met palmbomen en zandstranden met een diepblauwe oceaan waar heel soms dolfijnen opduiken. Tegelijk is de samenleving in Zuid-Afrika allesbehalve een paradijs.

Ik ben in Zuid-Afrika niet op vakantie. De voorbereiding op definitieve opname in de jezuïetenorde en laatste geloften gaat gepaard met een programma van gebed, studie en praktische ervaring die te vergelijken is met een bijscholingscursus. Het tertiaat duurt wel veel langer: zes tot negen maanden. Hier in Zuid-Afrika duurt het zes maanden, alsof het een extra erkenning is van het gevoel dat de tijd hier voorbij vliegt. We vormen een vrij grote gemeenschap, met tien jezuïeten 'op tertiaat' en drie Afrikaanse medebroeders die hen begeleiden. We zijn een enorm diverse groep, met alle werelddelen vertegenwoordigd. Ik ben de enige Europeaan. De uitwisseling van ervaringen en opvattingen is dan ook heel rijk. Zo is er een voormalige vluchteling en zijn er drie mensen met een doctoraat onder ons, wat mede zorgt voor diepte-kennis en ervaring die je anders moeilijk vindt. Ook hebben we bijvoorbeeld iemand die doodsbang is voor slangen, een ander die zeer bedreven is in het vangen van deze reptielen en weer een ander die slangen ooit als huisdier hield!

Wouter Blesgraaf (links) op tertiaat

Wat voor mij erg troostrijk is, is het contact met generatiegenoten en erachter komen dat een aantal dingen die je meemaakt of waar je tegenaan loopt, door anderen wordt gedeeld. Ook gaat er voor mij een wereld open wat betreft de geschiedenis en het bestuur van de jezuïeten. De dertigdaagse stille retraite was een bron van inspiratie waar ik hopelijk de rest van mijn leven uit kan putten.

Ik laat me ook inspireren door veel lessen uit het programma maar vooral door de voorbeelden van talloze medebroeders. Ondertussen ga ik haast iedere zondag naar een Zoeloenederzetting in de buurt voor de zondagse Mis, uiteraard met prachtige gezangen.

Terwijl ik dit schrijf, ben ik goed en wel begonnen aan mijn pastorale stage. Het gaat om Blessed Gérard Care Centre, een hospice en opvanghuis voor kinderen. Het is in de hoogtijdagen van de aidsepidemie opgezet door een Duitse missionaris met hulp van de Hospitaalorde van Malta. Nadat ik vorige week in het hospicegedeelte heb doorgebracht, met chronisch zieke mensen, help ik nu mee met het 'home care' team. Dit rijdt met een ambulance de omgeving rond, verzorgt mensen met doorligwonden en geeft andere medische hulp. Het is vooral een kijkstage, want ik heb geen medische opleiding. Wel geeft het me de kans om te zien waar en hoe mensen wonen. Ik beschouw het als het betreden van heilige grond, wanneer zwaar zieke mensen mij binnenlaten in hun kwetsbaarheid en armoede. Er is hier veel levensvreugde en fierheid op tradities. Echt een onvergetelijke ervaring.

Wouter Blesgraaf s.j.

DRONGEN

Oude Abdij Drongenplein 26,
9031 Drongen (bij Gent).

26

DE BRON

Schrijfretraite 8-13 augustus 2025

Tijdens deze retraite kun je in stilte al schrijvend tot verdieping komen. Het schrijfproces is een weg om je gedachten te ordenen, te verkennen en te onderscheiden wat er diep in je leeft. Je geeft woorden aan je dromen en verlangens. Schrijfervaring is niet nodig.

<https://www.oudeabdij.be/schrijfretraite-augustus.html>

GEESTELIJKE OEFENINGEN

met persoonlijke begeleiding tijdens de ZOMER.

Er zijn 3 periodes van retraites: GO1, GO2, GO3; telkens voor vijf of acht dagen. Deze dagen verlopen in stilte (de maaltijden ook).

Startdata van de retraites zijn: 8, 18 en 28 juli 2025. De volledige GO (30 dagen) worden eveneens aangeboden.

<https://www.oudeabdij.be/zomerGO.html>

CONTEMPLATIEVE RETRAITE

8-17 augustus 2025 met persoonlijke begeleiding en in volledige stilte.

In deze retraite volgen we de weg die jezuïet Franz Jalics (1927-2021) wijst naar het stille, contemplatieve gebed. Deze 'contemplatieve oefeningen' voeren ons stapsgewijs via de waarneming van de natuur, van onze adem en van ons lichaam naar de eenvoud van het Jezusgebed.

<https://www.oudeabdij.be/contemplatieve-retraite.html>

GOD ZELF ONTMOETEN

17-24 augustus 2025

Ignatiaanse groepsretraite met inleidingen door Nikolaas Sintobin naar aanleiding van zijn nieuwe boek dat in september 2025 verschijnt.

<https://www.oudeabdij.be/retraiteaugustus.html>

AANBOD OP ANDERE LOCATIES

Abdij Koningsoord in Oosterbeek KLAAR MET MIJN STUDIE EN NU?

Vijfdaagse retraite 24-28 juni 2025. Vind je eigen weg en leer keuzes maken die écht bij jou passen.

Deze retraite is voor jongeren tussen de 20-30 jaar die aan het eind van hun studie willen nadenken over nieuwe keuzes. Als je gelovig of zoekend bent en je wil verdiepen. Verlangt naar verbinding met gelijkgestemden.

Meer informatie: <https://shop.platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org/Einde-van-je-studie-retraite>

Franciscushuis in Denekamp ECO-RETRAITE 'DE NATUUR & IK'

29 mei - 2 juni 2025

Tijdens deze retraite ontdek je hoe de natuur je kan raken en inspireren. In stilte, maar samen met anderen, neem je de tijd om je bewust te verbinden - met aandacht, openheid en verwondering.

De retraite is geworteld in christelijke bronnen, het werk van Joanna Macy en ignatiaanse spiritualiteit. De Geestelijke Oefeningen van Ignatius van Loyola vormen een belangrijke pijler. Werkvormen voor hoofd, hart en zintuigen helpen je om aanwezig te zijn in het moment.

Meer informatie: <https://shop.platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org/retraite%20de%20natuur%20en%20ik?ts=1739973645825>

DIGITALE VASTENRETRAITE van 5 maart tot 20 april 2025

www.40dagenretraite.org

DAGELIJKSE GEBEDSMAIL

27

WELKOM THUIS!

Elke week, tijdens de mis, begroet pater Dan Corrou s.j. regionaal directeur van JRS, de mensen met de woorden "Welkom thuis".

**Elke mis begint met deze woorden: welkom thuis.
Voor vele vluchtelingen is deze kerk een thuis weg van huis geworden.**